

หลักที่ 38

ศิลาจารึกกฎหมายลักษณะโจร สมัยสุโขทัย

ลักษณะศิลา เป็นแผ่นหินชนวนสีเขียว แบบใบเสมา สูง 108 เซนติเมตร กว้าง 65 เซนติเมตร หน้า 14 เซนติเมตร จารึกเป็นอักษรและภาษาไทย ด้านที่ 1 มี 45 บรรทัด ด้านที่ 2 มี 54 บรรทัด จารึกหลักนี้ชำรุดหลายแห่ง ศาสตราจารย์ฉ่ำ ทองคำวรรณ เป็นผู้อ่านและอธิบายคำ

จารึกนี้ กรมทางหลวงแผ่นดินชุดพบขณะสร้างถนนจรดวิถีถ่อง ตรงที่จะเลี้ยวเข้าวัดพระธาตุ-วัดสระศรี ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย เมื่อ พ.ศ. 2473 ปัจจุบันนี้อยู่ในแผนกหนังสือตัวเขียนและจารึก กองหอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร

ปีที่จารึก ไม่ทราบแน่ชัดว่าปีศักราชใด เพราะจารึกตรงศักราชชำรุดเหลือเพียงเลข 5 ตัวเดียว ดังนี้

“(1) ...5 ศกณฺฐนักรษัทร ไผสาขปุรณมี พฤทฺสบัติ หนไทย มื่อลวง เม้า....

(2) ...ลัคนาในผคุนี เพลาค้า.....”

ในเรื่องนี้ ได้มีผู้สันนิษฐานไว้ต่าง ๆ กันดังนี้

1) ศาสตราจารย์ฉ่ำ ทองคำวรรณ สันนิษฐานว่า ศิลาจารึกนี้ คงจะจารึกในปีฉลู จุลศักราช 735 หรือมหาศักราช 1295 (พ.ศ. 1916) (ตามคำสันนิษฐานนี้ตรงกับแผ่นดินพระยา-ภวไทย หรือพระมหาวรรณราชาที่ 1)

2) ศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ ณ นคร ให้ความเห็นว่า กฎหมายลักษณะโจรคงจะจารึกในปีฉลู พ.ศ. 1940 (จ.ศ. 759) และคำว่า “ศรีบรมจักรพรรดิราช” ก็ตรงกับพระราม-ราชาธิราช ซึ่งขึ้นเสวยราชสมบัติใน พ.ศ. 1938

3) นายไพโรจน์ นาคนคร ได้แสดงความเห็นไว้ว่า ปีศักราชในจารึกน่าจะเป็นปี ม.ศ. 1355 (พ.ศ. 1976) ปีฉลู เบญจศก และจารึกนี้ก็คงสร้างในแผ่นดินเจ้าสามพระยา

¹ศิลาจารึกหลักนี้ ในหนังสือบางเล่มจัดลำดับเป็นหลักที่ 7ก และเรียกชื่อว่า “จารึกวัดพระมหาธาตุ-วัดสระศรี”

จุดมุ่งหมาย เพื่อประกาศพระราชบัญญัติบังคับใช้ในอาณาจักรสุโขทัย

ผู้จารึก ไม่ทราบแน่ชัดว่าเป็นพระบรมราชโองการของพระมหากษัตริย์พระองค์ใด เนื่องจากจารึกพระนามชำรุด ดังนี้

“(2)...พระนครนี้สิทธิสมเด็จบพิตร (มหाराชบุตร)...(3) ราช ศรีบรมจักรพรรดิราช ท่านได้เสด็จขึ้นเสวย.....ภิร (4) มย์ สมดังพระราชมนโรตถตแทนแดนพระธรรมราชสีมานี้ ดุจดาวดิงสา”

เนื้อความ ด้านที่ 1 เริ่มต้นด้วยการกล่าวถึงพระมหากษัตริย์พระองค์หนึ่ง ซึ่งไม่ทราบพระนามแน่ชัด ได้เสด็จขึ้นเสวยราชสมบัติ และได้เสด็จไปยังเมืองกำแพงเพชรพร้อมด้วยข้าราชการบริวารและเสนา 4 เหล่า พระองค์ได้ทรงมีพระบรมราชโองการให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นบังคับใช้ในราชอาณาจักรเขต ซึ่งมีเมืองสุโขทัยเป็นประธานของเมืองอื่น เป็นต้นว่า เซลียงกำแพงเพชร ทุ่งยั้ง ปากยม สองแคว ดังคำอ่านในจารึกว่า

“(14)...พระราชโองการบรมเอาพารหนักหนา จึงท่านให้ตราพระราชปรชญบติ (ปรชญบติ = บัญญัติ) (15)...ให้ลูกขุนมลตวาน (ตวาน = นาย) บริวารไพร่ฟ้าทั้งหลาย ถ้วนเมืองเล็กเมื- (16)(องใหญ่)...ราชสีมาทั้งหลายนี้ไซรั กลางเมืองสุโขทัยอันเป็นประธาน กิ่งในเมื- (17)(อง)...ทำเนปร (= เป็นต้น) เซลียง กำแพงเพชร ทุ่งยั้ง ปากยม สองแคว”

ต่อจากนั้นได้กล่าวถึงตัวบทกฎหมาย ซึ่งศาสตราจารย์ฉ่ำ ทองคำวรรณ ได้แปลไว้เป็นตอน ๆ ดังนี้¹

1. ความผิดฐานปิดบังคนรับใช้คนอื่น มีใจความว่า

“คนเมืองนั้นที่เป็นข้า (คนรับใช้) ของคนอื่น หนีเตลิดไปสูบ้านเรือนใครผู้นั้นได้ข้าของเขาไว้โดยมิรู้ ครั้นพอสองวันก็รู้ว่าเป็นข้าของคนอื่นหลบหนีมาสู่ตน แต่ขณะที่รู้ความจริงนั้นเป็นเวลาค่ำคืน สงคืนไม่ทัน รุ่งขึ้นก็ไม่เร่งเอาไปคืนเจ้าของ สุภาพดีรู้เข้าและไปถามหา ให้คืนให้แก่เจ้าของตามกฎหมาย”

คำอ่านในจารึกมีว่าดังนี้

“(18)ผ่านหนีไปสูอยู่เหยาเรือนตน แม้นชิผู้นั้นกลาย

¹ดูรายละเอียดใน หนังสืออนุสรณ์พ่อขุนรามคำแหงมหาราช ประมวลเรื่องราวทางโบราณคดียุคสุโขทัยโดยเฉพาะ (พระนคร : โรงพิมพ์มิตรสยาม, 2513), หน้า 191-203.

- (19) ...ได้ไว้ข้าท่านพันสองวัน ครั้นรู้ว่าข้าท่านไปสู่ตน วันนั้นจวนค่ำและบั้นส่งคืน
ข้าท่าน กลา-
- (20) ย บเร่งเอาไปเวนแก่เจ้าข้า (เจ้าข้าคือ เจ้าของคนรับใช้) ในรุ่งนั้นเจ้าข้าสุภาพดี
(สุภาพดีคือ หัวหน้าฝ่ายตุลาการ) ท่านหากรู้ไปหา ให้แก่เจ้าข้า พระราชปรมณัติ”

2. ถ้าไม่ส่งคืน มีความผิดเท่ากับเป็นตัวการลักคนเขามา มีใจความว่า

“ผู้ใหญ่ผู้โต ไม่ส่งคืนข้าของคนอื่น และเอาข้าเขาไว้ ภรรยาเขาไว้ให้ทอดสินไหมเท่า
กับตัวการขโมยลักคนของคนอื่น แม้ว่าจะไม่ย้ายหนีเอาไปไว้เมืองอื่น คงซ่อนอยู่กลางเมือง”

คำอ่านในจารึกมีว่าดังนี้

“(21) อนึ่งไซว์แม่นผู้ใด....ใหญ่สูงและบส่งคืนข้าท่าน และไว้ข้าท่าน ภรรยาชยาท่าน...

(22)เลยที่ท่านจัก....ด้วยในขนาดในราชศาสตร์ธรรมศาสตร์แล แ-

(23) ละท่านจักทอดสินไหม ดุจดั่งขโมยอันลักคนท่านและไปพันเอาออกจากเมืองนั้นแล
และ

(24)หนีไปไว้ในกลางเมือง”

3. ความผิดจรรยาขึ้นถ้ำรอนถูกบังคับให้คืน มีใจความว่า

“ผู้ใดอยู่ในบ้านน้อยเมืองเล็กไกลจากเมืองใหญ่ เช่น เมืองเขลียง ถ้ามีข้าในสังกัดคนอื่น
กิติ ข้าของชีบาอุปัชฌาย์ (เห็นจะเป็นผู้ถูกอุทิศให้เป็นผู้รับใช้และปรนนิบัติพระ) กิติ หนีเตลิด
ไปสู่บ้านช่องเหย้าเรือนของตน หรือมีคนพาเอาข้า (คนรับใช้) ของคนอื่นหนีไปสู่ตนกิติ ต้องคืน
ข้านั้นแก่เจ้าสังกัดให้ได้ การเอาข้าของคนอื่นไว้ ท่านว่าเป็นผิดต่อแผ่นดิน ต่อเจ้านายผู้ใหญ่
แม้เจ้านายผู้ใหญ่ไม่อยู่ ให้ไปบอกแก่เจ้าเมือง ๆ ก็จะต้องจับจัดการคืนให้แก่เจ้าสังกัดของข้าคน
นั้น การไปเอาคนของท่านมา ย่อมไม่พ้นอาญา”

คำอ่านในจารึกมีว่าดังนี้

“(24) ...o มาตราหนึ่งโสตลูกขุนมูลนาย

(25) ...และผู้ใดอันอยู่ภายบ้านนอก...เมืองเล็ก ตนยังไกลจาก

(26)แคว้นเมืองใหญ่ทั้งหลายทเนปรเขลียง

(27)แก่ถิ่นฐานบ้านนาอันอาศัยประ.....

(28)ชั่ววันกิติ และครึ่งวันกิติ ผิมิข้าอันขึ้นปีกท่าน (ปีกท่าน = สังกัดท่าน).....

(29)ข้าชีบาพระอุปัชฌาย์กิติ อันหนีท่านไปสู่บ้านสู่ช่องตน ไปสู่อยู่เหย้าเร-

- (30) (อน).....ก็ดี คนเอาข้าท่านหนีไปสู่ จุ่งคืนให้ได้ไว้ข้าท่าน
- (31)ท่านนั้นผิด.....แก่พระเจ้าแผ่นดิน แก่เจ้าบ้านเจ้าเมือง....จริง แม้เจ้าไท (= เจ้านายผู้ใหญ่) บยั้ง (= ไม่อยู่) ไชรี ให้ไป.....
- (32)เมือง...จักบังคับให้เจ้าข้า นั้น ภัยอันกลัวพระ
- (33)คนท่านและเอามา มิให้พ้นอาชญาท่านนั้นขนาดราชาศาสตร์ธรรมศาสตร์”

4. กำหนดค่าปรับหนักขึ้นตามความร้ายแรง มีใจความว่า

“ถ้าผู้ใดละเมิดโดยเอาข้า (คนรับใช้) ของคนอื่นไปเกินสามวัน มิโทษสามขนาดดังนี้ เอาข้าของคนอื่นไปเกินสามวัน ปรับวันละหมื่นหนึ่งพัน (หน่วยเงินอะไรก็ไม่ทราบ) ดังนี้ไปจนถึงห้าวัน

ถ้าเอาไปตั้งแต่ห้าวันให้ปรับเพิ่มวันละห้าหมื่นห้าพัน (หนักขึ้นห้าเท่า) จนถึงแปดวัน ถ้าเกินแปดวันแม้เพียงวันเดียว นอกจากปรับวันละห้าหมื่นห้าพันต้องเพิ่มสินไหมเท่ากับ ผู้ทำผิดฐานลักทรัพย์ของผู้อื่น”

คำอ่านในจารึกมีว่าดังนี้

- “(34)มิผู้ใดหากละเมิดและไว้ข้าท่านพันสามวัน คน
- (35) ผู้...นั้นไชรี ท่านจักให้ใหม่แลวันแลหมื่นพันไปจุ่งถึงห้าวัน พอเป็นห้าหมื่นห้าพัน
- (36)วันไป เช่นพันขนาดดีดี พอเป็นแปดวันในตั้งอันและยังไว้ข้าท่านพันในแปดวัน
- (37) สินไหมห้าหมื่นห้าพัน มันซิพันวันหนึ่งก็ดี ท่านจักทอดสินไหมแก่มัน
- (38) ผู้นั้น โดยขนาดดังลักสินท่านและไปบ้านก็เอาไปจากเวียงนั้นแล”

5. ผู้ที่ลักคนหรือลักทรัพย์ ต้องถูกสัก มีใจความว่า

“ในบ้านมีผู้กล่าวหาว่าขโมยลักคนก็ดี ข้างม้าวัวควายก็ดี แล้วเอาเก็บไว้กับตนหรือที่บ้านของตน ให้ผู้เป็นเจ้าบ้านเจ้าเรือนพิจารณาดู ถ้ารู้ว่าเป็นขโมยจริงและเจ้าหน้าที่ก็ว่าจริง ให้เอาตัวขโมยและของที่ถูกขโมยให้เจ้าของดูเขาก็ว่าจริง ให้ลงโทษสักที่ร่างกายเพื่อให้ใครเห็นก็รู้ว่าเคยเป็นผู้ร้าย”

คำอ่านในจารึกมีว่าดังนี้

- “(40) ตราหนึ่งสอด ในบ้านผู้จักกล่าวนี้แล และมีขโมยลักผู้คนท่านไปจอด (= ไปถึง) ตนก็ดี ไปกราย (= ไปหา) บ้านของตนก็ดี
- (41) ขโมยอันลักวัวควายข้างม้าสัตว์....อันใด ไปจอดไปกรายตนก็ดี ให้นายเจ้าบ้านเจ้า

(42) เรือน...พิจารณา ครั้นรู้ว่าขโมยจริง เอาจูงได้และเอาขโมยนั้นอีกของ.....

(43)เจ้าไท่ว่าข้าจริงจริง ขนาดอันเจ้าของบมิได้ให้ คงไปตามหาสักอัน ดัง...”

คำว่า “สัก” ในจารึกตอนนี้ ดร.ประเสริฐ ณ นคร มีความเห็นแตกต่างออกไปว่า หมายถึง “สักอัน” คือ “สักอย่าง” (ที่) ไม่ใช่การสักร่างกาย¹ ซึ่งผู้เขียนเห็นด้วยว่าข้อความในจารึกตอนนี้ไม่ได้กล่าวถึงการสักร่างกาย แต่น่าจะกล่าวถึงรางวัลแก่ผู้ช่วยจับขโมยเพราะข้อความในจารึกด้านที่ 2 บรรทัดที่ 1 มีเนื้อความต่อเนื่องกันมาว่า

“(1) หนึ่งให้ได้แก่มันผู้ช้อยนั้น (ช้อย = ช่วย)”

6. โทษของการสมรู้ร่วมคิดกับขโมย² มีใจความว่า

“ถ้าหากใครช่วยขโมยและไปเข้าด้วยกันขโมย ก็จะได้ไม่บำเหน็จ แต่จะถูกลงโทษถือเป็นขโมยเช่นกัน และถ้าไปทำสัญญาไว้กับขโมยอีกด้วยก็จะถูกพิจารณาความผิดต่อไปอีก”
คำอ่านในจารึกมีดังนี้ (ด้านที่ 2)

“(1) ...ผู้ช้อยขโมยจักไปและได้ด้วยขโมยผู้นั้น

(2) ไชรี ท่านบมิได้ให้แก่ผู้มันช้อยขโมยคนนั้น ชื่อว่ามันเห็นคนชื่อนั้นหลกดังชื่อนั้น

(3) และมันเอาพิจารณาโดยพระประชยุบติ ท่านจึงฟ้องเจ้าของบ้านนี้ด้วยบ้านนี้ ดังชื่อนั้นด้วย

(4) กิติ คนจะพึงได้บำเหน็จแลฤา อันนี้ไปอุเบกษา (อุเบกษา = วางใจเฉยอยู่) และอยู่ตวง (= อยู่เป็นพวกเดียวกัน) เจ้าของไปถึงแลจึงจักเอามัน

(5) มา ท่านแต่งให้เช่นดังเพื่อนนั้น ขนาดหนึ่งไชรีท่านแต่งโดยอันว่าภาคอุเบกษา อยู่ แ-

(6) ละไปเองก่อนนั้น และมันยังมีสัญญาด้วยขโมยไชรี ท่านยังบังคับเมื่อหน้า”

7. ผู้จับขโมย-ขมายนต่อไป-ไม่ไชรับของโจร มีใจความว่า

“จับกุมขโมยได้พร้อมด้วยของกลาง เป็นต้นว่า ข้าคน วัว ใช้งาน เชือกปอ แล้วกลับ (ขมายน) เอาไปไว้ในเมืองที่มีพวกพ้องพี่น้อง หรือภรรยาเป็นเวลาเกือบเต็มวัน มิให้ลงโทษสักอย่างใด แต่ให้ลงโทษขนาดหนักเป็นผู้ลักทรัพย์หรือแอบเอาทรัพย์ (ย่องเบา) ตามราชศาสตร์”

¹หนังสืออนุสรณ์พ่อขุนรามคำแหงมหาราช ประมวลเรื่องราวทางโบราณคดียุคสุโขทัยโดยเฉพาะ (พระนคร : โรงพิมพ์มิตรสยาม, 2513), หน้า 203.

²หัวข้อนี้ ผู้เขียนอธิบายเพิ่มเติมเอง ศาสตราจารย์จำ ทองคำวรรณ ไม่ได้แปลไว้

คำอ่านในจารึกมีว่าดังนี้

- “(7) ขโมยตนก็จับกุมได้ ข้าของ ทำเนปร (เป็นต้น) ข้าคน วัมอ ปอพัน อันโต ตนก็ได้
ตั้งอันและกลายเป็นไปไว้
- (8) เมือง ผุงนั้นพี่น้องชายาท่านไว้ริมวัน (ริมวัน = เกือบทั้งวัน) ผิดตั้งอันของผุงนั้น
ท่านก็มีให้ได้สักอันเลย บุรา-
- (9) ณ ท่านจักให้โทษตั้งขนาดผู้ลัก และขนาดอ้าลัก อันมีในพระราชศาสตร์ตั้งฤาไซริ”
ผู้เขียนมีความเห็นว่า ข้อความในบรรทัดที่ 8 ที่ว่า “ผิดตั้งอันของผุงนั้นท่านก็มีให้สักอัน
เลย” น่าจะมีความหมายว่า “ถ้าเป็นดังนั้น ของเหล่านั้นท่านก็ไม่ให้แม้สักอย่างเลย” ไม่น่าจะม
ีความหมายว่า “มิให้ลงโทษสัก (อย่างใด)”

8. ช่วยเหลือขโมยให้หนี และไม่ช่วยจับผู้ร้าย มีใจความว่า

“มีขโมยลักทรัพย์ เช่นวัวใช้งานและเชือกปอพาไปถึงเรือนผู้ใด ผู้นั้นไม่นำพาปล่อย
ให้ขโมยหนีไป ทั้ง ๆ ที่ตนก็รู้ว่าเป็นขโมย แต่โดยเหตุที่ขโมยเป็นบิดา เป็นพี่น้องของตน หรือ
เพราะขโมยเป็นข้าในสังกัดของคนใหญ่คนโต จึงปล่อยไป เพราะเกรงศักดิ์ของผู้ใหญ่ก็ดี ปล่อย
เพราะเห็นแก่สินจ้างที่ขโมยให้จึงปล่อยไปก็ดี หรือเจ้าของทรัพย์หรือเจ้าสังกัดข้าไล่ขโมยไปถึง
บ้านผู้ใด เจ้าของร้องให้ช่วยจับกุม เจ้าบ้านเจ้าเรือนนั้นก็อยู่ที่บ้านแต่ไม่มีใครช่วยจับ กลับ
ปล่อยให้ขโมยหนีไป โดยอาการทำอุเบกขาเฉยบ้าง หรือโดยอ้างว่าขโมยเป็นพ่อแม่พี่น้องของ
ตนบ้าง โดยอคติต่าง ๆ เมื่อใดเกิดกรณีเช่นนี้ในบ้านเรือนใคร ให้ลงโทษเสมือนลักภรรยาและ
ผู้คนหรือทรัพย์ของคนอื่น ก็ชื่อเท่ากับเป็นขโมยอยู่นั่นเอง ท่านให้ใช้หนี้สิน (เห็นจะหมายความว่า
ค่าเสียหาย) และให้ปรับโทษขโมยผู้นั้นเสียด้วย”

คำอ่านในจารึกมีว่าดังนี้

- “(10)มีโจรลัก วัมอ ปอพัน ท่าน
- (11) ไปกรายตนก็ดี ไปจอดเรือนก็ดี คล้อยผู้นั้นอุเบกษาและบมิเอาและละให้ปล่อยไป...
- (12)พิจารณาก็รู้ว่าขโมยและพ่อขโมยนั้น พี่น้องตนกลายเป็นแลร้างละให้ปล่อยไป
- (13)เห็นขโมยนั้นเป็นข้าผู้ใหญ่กลายเป็นแลร้างละให้ปล่อยไป
- (14) ป.....ขโมยนั้น จ้างผู้อันตนกลายเป็นแล
- (15) สินจ้างขโมยนั้นและปล่อยไป.....พ่อเจ้าของเจ้าข้าไล่ขโมยไปถึงบ้านตน
- (16) ผู้กลายเป็นแลร้างละให้ช่วยกุม พ่อเจ้าบ้านเจ้าเรือนนั้นก็ยังบ้านและกลายเป็นแลร้างละ
- (17) และละขโมยนั้นปล่อยไปก็ดี ทั้งบว่าประการหนึ่ง อันกล่าวว่าจะอุเบกษาและบมิเอา
ผู้นั้นแล และ

- (18) ว่าพ่อพี่น้องตนและละ อันกล่าวว่ข้าผู้ใหญ่และละ อันกล่าวว่กินสินจ้างขโมย และ
- (19) ละ อันกล่าวว่ค้อยบกุมและละ อคติ ทั้งนี้แลมีเมื่อใด ในบ้านในนายใดเรือนใด
- (20) ในฝูงดังนี้ท่านจักให้โทษ (ดุลักขายา) และคนท่าน ของท่านชื่อฤกัถิอันขโมย อันเอาแล
- (21) และท่านจักให้ใช้จูงสินหนี้สิน (ดังท่าน) จักโทษขโมยนั้น”

9. รางวัลแก่ผู้นำของมาคีน มีใจความว่า

“มีการลักขโมยเกิดขึ้น ผู้ใดประสงค์ซื้อเสียง ไปเวนคืนให้แก่เจ้าของ ไม่มีความผิดทางอาญา โดยขนาดราชศาสตรธรรมศาสตรให้มีสิทธิ์ได้ค่าสินจ้างที่รางวัล หรือได้ค่าที่ถูกขโมยชู้ขวัญ หรือค่าส่วนแบ่งในทรัพย์ทั้งหมดตามที่เจ้าหน้าที่ชั้นผู้ใหญ่จะกำหนดเป็นบำเหน็จ”

คำอ่านในจารึกมีว่าดังนี้

- “(22)แม้ท่านหนีไปสู่ตนก็ดี
- (23) ฝูงอันขโมยลักไป และตนจะส่ง (ไปให้โดย) ประสงค์สินชื่อฤกัถิ และตนพาไปถวายไปเวนแก่เจ้าไท
- (24) ท่านจักให้พ้นอาญาท่านดังอัน ขนาดราชศาสตรธรรมศาสตร อันท่านแต่งได้ค่าสิน
- (25) จ้างตนก็ได้ ได้ค่าตนชู้ก็ได้ ค่าได้ของฝูงนั้นก็ ได้ ซึ่งรู้ว่าเจ้าใหญ่จักบำเหน็จดังท่านแต่งให้

10. ป้ายความผิดความร้ายให้แก่เจ้าทุกข์ มีใจความว่า

“ผู้ใดเห็นแก่ขโมยยิ่งกว่าเห็นแก่โทษตามกฎหมายอาญาดังที่เจ้านายบัญญัติไว้ และยังแถมให้ร้ายแก่เจ้าทุกข์ ผู้นั้นจะต้องถูกลงโทษ เพื่อมิให้เกิดความเจริญแก่ตัวมันและเพื่อนของมัน”

คำอ่านในจารึกมีว่าดังนี้

- “(26)(ภาคอัน) อุเบกษาเห็นแก่ขโมยกว่าอาชญาปรณูปติเจ้าไทยดังอัน ผิ
- (27) ให้ร้ายท่านผู้ทุกข์ โทษมิให้จำเจริญแก่มันเพื่อนมัน”

11. รู้เหตุลักทรัพย์และยกยอกแล้วไม่แจ้งแก่เจ้าหน้าที่ มีใจความว่า

“รู้ชื่อผู้ร้าย ลักของจากบ้านคนอื่นก็ดี ลักข้าของคนอื่นก็ดี หรือมีคนชวนไปลักทรัพย์ก็ดี สมคบไปลักทรัพย์ด้วยกันก็ดี หรือผู้ใดรู้ว่ามีกการยกยอกทรัพย์อำพรางเป็นความลับไว้

ได้ประมาณสิบปี หรือในนัดปัจจุบันนี้ก็ได้ (ตรงนี้ผู้เขียนเข้าใจว่า หรือลักในนัดปัจจุบันก็ได้) โดยทั้งหมดนี้ หากคนอื่นรู้เห็นมิได้ และผู้นั้นก็กลับเห็นอกเห็นใจโจร ไม่บอกกล่าวเจ้าหน้าที่ หรือบรรดาคนหอบดีให้ทราบ (ตรงนี้น่าจะเป็นว่า ไม่บอกกล่าวเจ้าหน้าที่ แต่มาบอกบรรดาคนหอบดี) ท่านให้ลงโทษปรับใหม่แก่มันอย่างเป็นผู้ลักทรัพย์โดยตนเอง”

คำอ่านในจารึกมีว่าดังนี้

“(27)อนึ่งผู้ว่าชื่อนี้ลักของใน

(28) บ้านท่านก็ได้ ลักขำอันท่านผู้ใดผู้หนึ่งชวนตนไปลักท่านก็ได้ ไปลักด้วยกันแล้วก็ได้

(29) และรู้ว่าผู้หนึ่งลักเสียมสิ่งสินท่านอันนานพันไปประมาณสิบปี อันลักในนัดนี้ก็ได้ ใน

(30) ลักฝูงนี้อันหาผู้รู้ผู้เห็นมิได้ลักอันตั้งอันก็ได้ไซ้ คนผู้นั้นใส่ใจและเอาโจรกลายมันออก

(31) ไม่ทูลแก่เจ้าโทมาบอกแก่บรรดาคนหอบดี ท่านใหม่ชิตัง (มันคน) ลัก รังตนมัน”

12. รางวัลแก่ผู้ช่วยจับกุมหรือผู้ติดตามจับผู้ร้าย มีใจความว่า

“แม้ว่ามีการใช้กำลังชิงทรัพย์เอาข้าวของของของคนอื่น เช่น ลูกส้มและผลไม้ อันเจ้าของมิได้อนุญาต ไม่มีใครผู้ใดช่วยจับกุมเอาตัวผู้ร้ายก็ได้ หากมีผู้ไล่ติดตามไปพร้อมด้วยหอกดาบ ตราบเครื่องเหล็กใหญ่โต จนจับผู้ร้ายได้ ท่านให้จัดการเอาตัวผู้ร้ายไปถวายพระมหากษัตริย์ เพื่อท่านจะได้สินไหมผู้ร้ายโดยกำหนด ให้บำเหน็จรางวัลแก่ผู้ซึ่งจับผู้ร้ายได้”

คำอ่านในจารึกมีว่าดังนี้

“(33)มาตราหนึ่งโสด ผิ มีคนจักไปราววิฬาราม ชิง

(34) เอาข้าวเอาของท่าน แม้นขิลูกส้มลูกหวานท่านคนใดก็ได้ อันเจ้าของบมิให้และ
อนึ่งไม่

(35) มีคนทั้งหลายช้อยกุมช้อยเอาจุงได้ แม้นผู้ไล่ผู้นั้นมันถือหอกดาบตราบเครื่อง
เหล็ก-

(36) ใหญ่โต ให้เอามันจุงได้ และให้ไปถวายแก่ท่าน ท่านบาดใหม่ให้เป็นรางวัล”

ในทางตรงกันข้าม หากไม่ช่วยไล่จับผู้ร้าย จะถูกปรับใหม่

13. การควบคุมการฆ่าสัตว์ มีใจความว่า

“ผู้ใดจักกระทำการฆ่าวัวฆ่าควาย ให้เอาวัวควายตัวที่มันจักฆ่ามันไปชี้ให้รู้เห็นกัน

ทั่ว ๆ ไป ตลอดจนให้มูลนายรู้เห็นด้วยว่าเพื่อนของตนเป็นใจกับผู้กระทำ” (เข้าใจว่า วัวควาย ใช้เป็นทั้งสัตว์พาหนะ และใช้ฆ่าเป็นอาหารด้วย จึงมีความสำคัญเป็นพิเศษที่จะต้องควบคุม การฆ่าสัตว์เหล่านี้ โดยต้องนำสัตว์ไปให้ดูตัว อาจเป็นเพราะไม่ต้องการให้ฆ่าลูกวัวควายก็ได้ หรือเพื่อป้องกันมิให้ลักวัวควายไปฆ่าก็ได้)

คำอ่านในจารึกมีว่าดังนี้

“(40) ...มาตราหนึ่งโสคณผู้ใดจักมีการอันกระทำ(และการอันใดอันหนึ่ง)ก็ดี และจะฆ่า วัวฆ่าควาย ไม่

(41) ให้เอาวัวควายนั้นอันจักฆ่ามันชี้ให้กันเห็นทั้งหลาย แม้นมูลนายไซรั.....

(42)ไพรไซรั ให้มูลนายรู้เพื่อนตนและเพื่อนของตนรู้ใจ ผู้กระทำ.....”

ต่อจากนี้ไปตัวอักษรลบเลือนไปมาก ไม่สามารถจะจับความได้ชัดเจน แต่ในบรรทัดที่ 43 ปรากฏว่ามีโทษโดยผู้ทำเปลี่ยนแปลงม ไม่ทราบว่าจะเปลี่ยนแปลงอะไร และดูเหมือนจะมีลักษณะ วิจารณ์ อยู่ด้วย เพราะในบรรทัดที่ 44 พุดถึง “ผู้ร้ายมันฉกลักท่านกิน” และตอนต่อมาก็มีคำว่า “ฉกท่านกิน” ควบคู่กับ “ฉ้อโกง”